

Література

1. Боева Г. Субсидирование и кредитование сельского хозяйства во Франции // Международный сельскохозяйственный журнал. — 1992. № 5. С. 51—54.
2. Дем'яненко М. Я., Алексійчук В. М., Бориц А. Г. та ін. Фінанси в період реформування агропромислового виробництва. — К: ІАЕ УАНН. 2002. — 645 с.
3. Карпенко И. Роль государственной финансовой помощи и кредитования в развитии сельского хозяйства ФРГ // Международный сельскохозяйственный журнал. — 1992. — № 5. — С. 39

УДК 330.3

В. В. Комірна, канд. екон. наук,
докторант відділу інвестиційної політики,
Рада по вивченню продуктивних сил
України НАН України

ІНВЕСТИЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ПРОСТОРОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

У сьогоденних умовах інвестиційна політика стає вагомим інструментом просторового регулювання соціально-економічного розвитку регіону, особливо в тих сферах, де дія ринкових важелів обмежена (соціальна, екологічна, науково-технічна). Тільки через механізми інвестиційної політики, як важливого елемента регіональної стратегії, можна активізувати внутрішні потенціали регіонів для соціально-економічного зростання територій і держави в цілому. Саме регіональна політика може стати універсальним засобом ефективного використання інвестиційних резервів, чого важко досягти за допомогою галузевих методів управління.

Отже, в широкому розумінні регіональна політика — це система цілей і дій, спрямованих на реалізацію інтересів держави стосовно регіонів та внутрішніх інтересів самих регіонів за допомогою методів, що враховують історичну, етнічну, соціальну, економічну та екологічну специфіку територій [1, с. 364].

Об'єктом регіональної політики є весь спектр соціально-економічних процесів, що відбуваються на конкретній території. Іншими словами, у сферу впливу регіональної політики потрапля-

ють люди, природа і всі суспільні інститути, що забезпечують взаємодію між ними.

Аналізуючи суб'єкти регіональної політики, треба врахувати той принциповий момент, що регіони, постійно породжуючи інтереси, можуть їх виразити тільки опосередковано. Конкретним носієм внутрішньорегіональних інтересів є населення, що проживає в ньому. Проте кожен житель регіону є особистістю, представником трудового колективу, членом політичної партії чи громадської організації. І з якої б позиції він не виступав, відстоювані ним інтереси будуть значно відрізнятись від регіональних. Отже, проблема суб'єктивізації регіональної політики трансформується в проблему представництва інтересів населення в органах законодавчої та представницької влади різних рівнів, які реалізовані також і через сформовані ними виконавчі структури.

З огляду на вищевикладене напрошується висновок про взаємозв'язаність і нерозривність зв'язків між поняттями держава, влада, політика в реалізації інвестиційної політики. В цьому контексті будь-яка політика детермінована в часі періодом існування держави. А тому регіональна політика, як елемент внутрішньої політики, не може бути явищем тимчасовим. Це перманентний процес, протягом якого можуть змінюватись поточні завдання і тактика їх досягнення, однак стратегічна мета такої політики, очевидно, повинна бути незмінною. Як свідчить досвід, формулювання мети є одним з дискусійних питань у теорії і практиці регіональної політики України.

Головні розбіжності у підходах до визначення мети регіональної політики породжені різним баченням стратегічних орієнтирів її здійснення. В якості таких орієнтирів одні автори вбачають суто управлінський аспект, інші — геопросторовий, територіальний.

Питання про потребу вирівнювання рівнів соціально-економічного розвитку регіонів, у принципі, є цілком слушним. Адже побудова соціальної держави, проголошеної Конституцією України, за своєю суттю означає забезпечення однакових життєвих стандартів для всіх громадян держави, незалежно від місця їхнього проживання. Стратегія вирішення цієї проблеми передбачає кілька можливих варіантів. Перший, коли штучно гальмують прогрес більш високорозвинених регіонів для поступового піднесення до їхнього рівня відсталих, можна відкинути без додаткових пояснень як неприйнятний. Другий варіант, який полягає у державній підтримці депресивних районів, є цілком реаль-

ним і апробованим багатьма країнами світу напрямом регіональної політики. Проте такий шлях економічного вирівнювання порушує принцип соціальної справедливості, що в наших умовах є прямою загрозою суспільній стабільності. В основі третього варіанту є принцип загальнонаціональної ефективності, коли зусилля держави спрямовані на підтримку більш розвинутих регіонів і за рахунок цього забезпечено економічне зростання країни. Однак тоді державним інтересам суперечать місцеві інтереси відсталих територій. Тобто, порушується баланс інтересів як важлива умова ефективності регіональної політики.

Отже, якщо не піддавати сумніву об'єктивність існування проблеми соціально-економічного вирівнювання, то питання пошуку адекватних часові механізмів її вирішення є відкритим. Очевидно також, що вирішення цієї проблеми може бути одним із завдань регіональної політики, однак не її метою.

Ми переконані, що іншої мети регіональної політики як суттєве підвищення життєвого рівня населення, бути не може. Шляхи її досягнення — це вже справа вибору пріоритетів та механізмів здійснення цієї політики.

Регіональна політика, як відомо, покликана регулювати всі процеси, які відбуваються на конкретній території, серед яких сьогодні провідними є економічні. Для цього держава використовує доступний їй арсенал методів і засобів фінансово-економічного впливу на розвиток усіх сфер регіонального життя, в тому числі й неекономічних. Характерною ознакою політики є ключова роль держави у визначенні цілей соціально-економічного розвитку і виборі засобів їхнього досягнення через відповідні механізми регулювання економічних відносин. Регіональна спрямованість економічної політики надає їй універсальних рис, оскільки дія її механізмів у тій чи іншій модифікації поширюється на всі сфери регіонального життя. Тому регіональну економічну політику доцільно розглядати як конгломерат бюджетної, податкової, кредитної, цінової, структурної, інвестиційної та інституційної політики.

Література

1. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку / За ред. З.С. Варналія. — К.: Знання України, 2005. — 498 с.